

Oksana Maryskevych

NARODOWY PRZYRODNICZY PARK „SYNEWYR” (Національний природний парк «Синевир»)

I. HISTORIA POWSTANIA

Założenie Narodowego Przyrodniczego Parku „Synewyr” powiązane jest z unikatowym pod względem przyrodniczym, górskim jeziorem o nazwie Synewyr (fot. 1). Warto przypomnieć, że jeszcze w 30. latach XX w. na grzbiecie Połoniny Krasnej (górną część zlewni rzeki Terebli) czescy botanicy A. Zlatnik i A. Hiltzer planowali utworzenie obszarów chronionych. W latach 70. XX w. na skutek wyników wieloletnich badań wybitnych naukowców ukraińskich - profesorów Wasylia Komendara, Stepana Stojki oraz Stepana Fodora w celu ochrony przyrody górnych regli doliny rzeki Terebli na powierzchni około 40 tys. ha stworzono rezerwat krajobrazowy o znaczeniu państwowym, który otrzymał nazwę „Synewyrskie Jezioro” oraz rezerwaty leśne, ichtiologiczne i torfowiskowe o znaczeniu miejscowym - „Gluchania”, „Kantyna”, „Jeziorko” i „Kamianka”. We współpracy naukowców z miejscowymi władzami na tym terenie Uchwałą Rady Ministrów Ukraińskiej Radzieckiej Republiki Socjalistycznej z dnia 05.01.1989 r. utworzono Narodowy Przyrodniczy Park „Synewyr” (dalej jako „Park”) trzeci za kolejnością powstania na terenie Ukrainy PN (1980 – Karpacki PN, 1982 – Szacki PN). Koncepcję utworzenia Parku opracowano we lwowskim wydziale Instytutu Botaniki im. M. Cholodnego NAN Ukrainy (Stepan Stojko). Zgodnie z Uchwałą Park uzyskał łączną powierzchnię 40 400 ha (po poszerzeniu w 2009 r. i 2020 r. wynosi ona 43 082 ha). Są to w całości grunty Skarbu Państwa, Dyrekcja Parku zarządza 29 890 ha, podczas gdy użytkownikami pozostałych 13 192 ha (w tym około 6000 ha lasów byłych kotchozów) są gminy Synewirska (wioski Synewirska Polana, Synewyr, Zawerchnia Kyczera, Swoboda, Zahorb, Berehy) i Kołoczawska (wioski Kołoczawa, Negrowiec, Kosiw Werch, Mereszor, Horb). Na terenie Parku mieszka powyżej 15 tys. osób. Park podlega Ministerstwu Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych Ukrainy.

Fot. 1. Jezioro Synewyr, fot. M. Derbak

II. POŁOŻENIE

Park obejmuje południowo-zachodnią część Gorganów (Karpaty Lesiste) i północno-zachodnią część Połoniny Krasnej (Beskidy Połonińskie), leży w obrębie dwóch jednostek administracyjnych obwodu zakarpackiego - rejonów Miżhirskiego (40 778 ha) oraz Chustskiego (2304 ha), na obszarze o zróżnicowanej wysokości, pomiędzy 570 a 1719 m n.p.m. (większość obszaru Parku położona jest w przedziale od 600 do 900 m n.p.m.). Na terenie Parku znajdują się wsie, położone powyżej 800 m n.p.m. – Zahorb (867 m n.p.m.), Zawerchnia Kyczera (891 m n.p.m.), Swoboda (968 m n.p.m.) oraz Berehy (1085 m n.p.m.).

III. PRZYRODA NIEOŻYWIONA

Budowa geologiczna

Park jest położony w obrębie trzech jednostek strukturalnych – płaszczowiny skibowej (łuska Synewirska), krasnoszorskiej w kotlinach międzygórskich, w tym Wołowiecko-Miżhirskiej, gdzie położone jest jezioro Synewyr oraz płaszczowiny świdowieckiej w północno-zachodniej części (grzbiet połoniny Krasnej). Budowa geologiczna obszaru Parku ma wyraźny wpływ na rzeźbę terenu oraz strukturę przestrzennego rozmieszczenia jego szaty roślinnej.

Rzeźba terenu

Według podziału Karpat Ukraińskich Park położony jest w obrębie dwóch obwodów fizyko-geograficznych. Większa część Parku znajduje się w obrębie Karpat Wododziałowo-Wierchowińskich: rejon Przywododziałowych (Wewnętrznych) Gorganów zajmuje ponad połowę terenu Parku oraz rejon Wołowiecko-Miżhirskiej Wierchowiny – dawno oswojone przez człowieka tereny wzdłuż rzeki Terebła. Drugi obwód – to Połonińsko-Czarnogórski w południowo-zachodniej części Parku (połonina Krasna). Grzbiet Piszkonii zlokalizowany jest w Gorganach Przywododziałowych i ciągnie się przeważnie z północnego zachodu na południowy wschód. Jego wschodnia część „zawraca” na południowy zachód, kształtując wielką lukę wokół źródeł rzeki Gersowiec (dopływ Terebli). Głównymi szczytami grzbietu Piszkonii są Negrowiec (1707 m n.p.m.), Jasenowiec (1628 m n.p.m.), Wielka Gropa (1667 m n.p.m.), Horb (1687 m n.p.m.), Barwinok (1461 m n.p.m.), Wielki Gorgan (1438 m n.p.m.), Jasnowiec (1600 m n.p.m.) oraz Darwajka (1501 m n.p.m.). Najwyższym szczytem Parku jest Symba (1719 m n.p.m.), która również znajduje się w masywie Gorganów Przywododziałowych. Wspólnie z górą Stryminis góra Strymba kształtuje odrębny masyw górski, w którym występują małe jeziora polodowcowe. Szczyt ma charakterystyczny wygląd trójkąta, zbudowanego z drobnoziarnistych piaskowców. W strefie subalpejskiej są bardzo malownicze polodowcowe kotły, np. w okolicach uroczyska „Wuszlywe błoto” na stokach góry Negrowiec.

Park obejmuje również bardziej wysuniętą na północny-zachód część Połoniny Krasnej (Połonińsko-Czarnogórski obwód fizyczno-geograficzny), w obrębie której między górami Ozerna (1495 m n.p.m.) oraz Slenizor (1235 m n.p.m.) znajduje się słynne jezioro Synewyr oraz na południowym zachodzie większa według

powierzchni część Parku lokalizowana w Gorganach Przywododziałowych. Na terenie Parku występują bardzo zróżnicowane formy ukształtowania terenu, co warunkuje jego walory estetyczne oraz rekreacyjne. Oprócz jeziora Synewyr, Dzikiego i polodowcowych małych jezior, na stokach grzbietów Piszkonii i Strymby występują wychodnie kamieniste z piaskowców. Szczególnie wyróżniają się „kanionopodobna” dolina rzeki Terebli z licznymi wodospadami kaskadowymi.

Wody

Synewyr jest największym jeziorem w Karpatach Ukraińskich, które powstało około 10 tys. lat temu na skutek obwałowania górskiego, spowodowanego trzęsieniem ziemi. W 2008 r. jezioro zostało włączone do listy „Siedmiu przyrodniczych cudów Ukrainy” (fot. 1). Znajduje się ono pomiędzy szczytami Ozirna (1495 m n.p.m.) a Slenizor (1235 m n.p.m.), na wysokości 989 m n.p.m. Powierzchnia jeziora liczy 7 ha, średnia głębokość - 16-17 m, maksymalna 24 m. Jezioro dopełnia się opadami atmosferycznymi i wodami gruntowymi. Woda w jeziorze jest krystalicznie czysta oraz słabo mineralizowana. Z jeziora Synewir bierze początek jeden z dopływów rz. Terebli – potok Krasny, który 150 m płynie pod powierzchnią ziemi. Oprócz jeziora Synewyr na terenie Parku jest jeszcze szereg mniejszych jezior, w tym Dzikie Jezioro (fot. 2) o powierzchni 1 ha, które znajduje się na stokach góry Gropa w pobliżu słynnych torfowisk wysokich „Gluchania” i „Zamszatka”. Kilka małych jezior poglądalnych znajduje się koło głównych szczytów grzbietu Piszkonii. Jeziora Synewyr oraz Dzikie oznaczone są jako tereny o znaczeniu międzynarodowym według Konwencji Ramsarskiej.

Fot. 2. Jezioro Dzikie, fot. Tiukh Yu

Sieć hydrograficzna Parku o ogólnej długości 426,9 km jest dość gęsta (około 1,0-1,1 km/km²) i znajduje się w zlewni rzeki Terebli - prawego dopływu transgranicznej rzeki Cisa (zlewnia Dunaju). W górnym biegu rzeka charakteryzuje się V-kształtną doliną, kamienistym dnem i występowaniem licznych wodospadów i progów. Na terenie Parku rz. Terebla przebiega w południowo-zachodniej jego części. Największymi prawymi dopływami

Terebli są rzeki Swoboda, Rostoki, Ozerianka, Hersowiec, Suchar, Kwasowiec. Na rzece Terebla z terenu Parku bardziej znany jest wodospad kaskadowy „Biały Zwir” (wysokość 6 m) między wioskami Synewyr oraz Synewirska Poliana poblizu jeziora Synewyr. W okresach silnych opadów (np. w latach 1998 i 2000) na rzekach Terebla i Ozerianka wystąpiły potężne katastrofalne powodzie, przy których poziom wody na terenie Parku podnosił się o 5-6 m, co doprowadziło do zniszczenia unikatowego w skali Europy Muzeum Lasu i Spławu.

W obrębie Parku znajdują się bardzo rzadkie w skali Karpat Ukraińskich oligotroficzne torfowiska wysokie, z których największymi są „Gluchania” w zachodniej okolicy wsi Negrowiec o powierzchni 17 ha oraz torfowisko „Zamszatka” w dolinie rzeki Ozerianka o powierzchni 4,2 ha. Oprócz tych torfowisk, również spotyka się „wiszące” torfowiska w górnych partiach stoków Gorganów.

Klimat

W Parku wyróżnia się trzy piętra klimatyczne:

- umiarkowane, o średniej temperaturze rocznej $+5,4^{\circ}\text{C}$ i rocznej ilości opadów do 987 mm (570-800 m n.p.m.);
- umiarkowane chłodne, o średniej temperaturze rocznej $+4,7^{\circ}\text{C}$ i rocznej ilości opadów do 1100 mm (800-1200 m n.p.m.);
- chłodne, o średniej temperaturze rocznej $+3,2^{\circ}\text{C}$ i rocznej ilości opadów do 1500 mm (powyżej 1200 m n.p.m.).

Chłodne piętro klimatyczne zajmuje bardzo mały procent powierzchni Parku - szczyty grzbietu Piszkonii. Maksymalne wartości temperatury wynoszą do $+31^{\circ}\text{C}$ (lipiec), minimalne – do -24°C (styczeń). Ostatnie przymrozki bywają końcem czerwca (wyższe partie gór), pierwsze jesienne – na początku września. W ciepłym okresie roku często występują ulewy, skutkiem czego są powodzie (do 5-8/rok) oraz różne formy erozji i zsunieć. Liczba dni z pokrywą śnieżną wynosi średnio 50. Miąższość pokrywy śnieżnej waha się od 15 cm w kotlinie Wołowiecko-Miżhirskiej do 70-80 cm w wyższych partiach gór. W rozkładzie kierunków wiatrów przeważają wiatry północno-zachodnie i południowo-wschodnie.

Gleby

Na terenie Parku wyróżnia się następujące główne typy gleb:

- nieduże płyty w szczytowych partiach grzbietów Piszkonii, Krasnyj pod murawami naskalnymi (około 2%) zajmują litosole i regosole;
- pod borówczyskami, zbiorowiskami kosodrzewiny w strefie powyżej górnej granicy lasy w obrębie grzbietu Połoniny Krasnej występują rankery butwinowe;
- brunatne właściwe typowe i oglejone gleby rozpowszechnione przeważnie pod lasami bukowymi;
- duże powierzchnie zajmują brunatne kwaśne typowe gleby pod mieszanymi i litymi lasami świerkowymi (powyżej 80% pokrywy glebowej Parku);

- gruntowo-glejowe gleby tworzą niewielkie płyty rozproszone wśród innych typów gleb zwykle na brzegach rzek i potoków pod zaroślami olszy szarej;
- mady rzeczne jako siedliska dla trawiastych i ziołoroślowych zespołów łąkowych oraz różnych wariantów olszynek (mniej 1%).

IV. PRZYRODA OŻYWIONA

Flora

Około 70% terenu Parku (31 978 ha) zajmują lasy, z których 60% – to lasy iglaste i 40% - lasy liściaste. Reszta gruntów parku to pastwiska (4147 ha), łąki kośne (1755 ha), torfowiska (36 ha), inne grunty nieleśne (495 ha), tereny zabudowane (1763 ha) oraz wody powierzchniowe (293 ha). Wbrew dużej skali transformacji lasów górskich w tej części Karpat Ukraińskich, na terenie Parku w oddalonych częściach zachowały się lasy staro-wiekowe oraz pralasy. Ich ogólna powierzchnia stanowi 11 704 ha (36,6% gruntów leśnych) w tym 7415 ha – to naturalne lasy bukowe *Fageta sylvaticae* (fot. 3). Są one przeważnie skoncentrowane w południowej części Parku w przypołoninowej strefie w przedziałach o wysokości 800-1400 m n.p.m. na stokach różnych ekspozycji – od 15-30° miejscami – do 45°. Do listy dziedzictwa przyrodniczego UNESCO „Bukowe pralasy Karpat i staro-wiekowe lasy Niemiec” dołączono 2672 ha lasów staro-wiekowych z terenu Parku w tym 1767 ha – to lasy bukowe, 638,3 ha – lasy świerkowe oraz 266,7 ha - kosodrzewina.

Szata roślinna Parku charakteryzuje się wertykalnym strefowaniem: największa część zlokalizowana jest w leśnej strefie górskiej (do 1500 m n.p.m.), gdzie w reglu dolnym jest przewaga lasów bukowych, a w górnym – świerkowych.

Fot. 3. Lasy starowiekowe w PN Synewr, fot. D. Dubyna

Lasy liściaste z przewagą buka leśnego *Fagus sylvatica* zajmują na terenie Parku nieduże powierzchnie (około 15%), zlokalizowane przeważnie w uroczyskach Kwasowiec, Suchar, Gorbyk, Tiapysz. Większość lasów bukowych Parku zalicza się do buczyny karpackiej *Dentario-glandulosae-Fagetum* w której runo tworzy żywiec gruczołowaty *Dentaria glandulosa*, przytulia wonna *Galium odoratum*, szczawik zajęczy *Oxalis acetosella*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, wietlica samicza *Athyrium filix-femina*. Lasy z przewagą grabu zwyczajnego *Carpinus betulus* występują do wysokości około 700 m n.p.m. Często grab wspólnie z bukiem i leszczyną *Coryllus avellana* występują biogrupami pośród zbiorowisk nieleśnych (łąki wtórne). Lasy z przewagą jawora *Acer pseudoplatanus* rozciągają się dużymi pasami na górnej granicy lasów bukowych, zwłaszcza na stokach o południowej ekspozycji. Na wilgotnych powierzchniach wąskimi paseczkami występują lasy z przewagą olszy szarej *Alnus incana*.

Lasy iglaste z przewagą świerka pospolitego *Picea abies* zajmują największe powierzchnie w Parku (około 65%). Lite świerczyny wraz z rzadkolesiem świerkowym przeważnie zajmują górne części strefy leśnej, a poniżej 1200 m n.p.m. świerk rośnie wspólnie z bukiem *Fagus sylvatica*, jodłą *Abies alba*, jaworem *Acer pseudoplatanus* oraz jesionem wyniosłym *Fraxinus excelsior*, dlatego duże powierzchnie na terenie Parku zajmują lasy mieszane. Przewaga litych świerczyn ma miejsce na wysokościach 1100-1500 m n.p.m. Dominantami lasów świerkowych są borówka *Vaccinium myrtillus* oraz trzcinnik leśny *Calamagrostis arudinaceae*.

W strefie subalpejskiej na terenie Parku są zbiorowiska kosodrzewiny *Pinus mugo*, olszy zielonej *Alnus viridis*, jałowca syberyjskiego *Juniperus sibirica* oraz borówczyska. Największe powierzchnie kosodrzewiny są w rejonie od połoniny Gorb do góry Wielki Gorgan na wysokościach 1400-1600 m n.p.m. Powyżej 1600 m n.p.m. sosnę kosą spotyka się wyłącznie pośród zbiorowisk trawiastych.

Zbiorowiska nieleśne, które zajmują mniej niż 3% gruntów Parku, przeważnie należą do klas *Molinio-Arrhenatheretea* oraz *Calluno-Ulicea*. Bardzo rzadkim typem roślinności na terenie Parku są torfowiska wysokie. Zbiorowiska tego typu występują na zachodniej stronie wsi Negrowiec - słynne torfowisko „Gluchania” (fot. 4) oraz w dolinie rzeki Ozerianka – torfowisko „Zamszatka”. Małe torfowiska spotyka się na stokach góry Gropa (tzw. „wiszące” torfowiska).

Fot. 4. Torfowisko „Gluchania”, fot. M. Derbak

Na terenie Parku występuje 7 rzadkich zbiorowisk leśnych Zielonej Księgi Ukrainy (2002), w tym zbiorowiska lasów bukowych z miesięcznicą trwałą *Lunaria rediviva* i lulecznicą kraińską *Scopolia carniolica*, zbiorowiska kosodrzewiny *Pineta mugii* i inne.

Na terenie Parku ustalono występowanie 991 gatunków roślin naczyniowych, 210 mszaków, 460 glonów, 151 porostów oraz 154 gatunki grzybów. Spośród z nich 64 gatunki roślin naczyniowych zostało wpisanych do Czerwonej Księgi Ukrainy, w tym 18 gatunków storczykowatych *Orchidaceae*, zawilec narcyzowy *Anemone narcissiflora*, rożeniec górski *Rhodiola rosea*, goryczka kropkowana *Gentiana punctata*, goryczka żółta *Gentiana lutea*, śnieżyca wiosenna *Leucoium vernalis*, zimowit jesienny *Colchicum autumnale* i inne.

Fauna

Dość dobrze poznane są bogate zasoby faunistyczne Parku. Na jego terenie odnotowano 1486 gatunków bezkręgowców oraz 235 kręgowców. Spośród bezkręgowców na obszarze Parku stwierdzono występowanie 72 gatunków pająków, 31 gatunków wijów oraz 1244 gatunki owadów.

Spośród 19 gatunków ryb, których obecność stwierdzono w Parku, gatunkiem chronionym na Ukrainie jest głowacica *Hucho hucho* i lipień *Thymalus thymalus*. W potokach górskich Parku żyją pstrągi potokowy *Salmo trutta* i tęczowy *Parasalmo mykiss*. 6 gatunków ryb jest wpisanych do Czerwonej Księgi Ukrainy.

Na obszarze Parku i jego otuliny zaobserwowano występowanie 12 gatunków płazów, z których status ochronny posiada 5 gatunków, w tym m.in. salamandra plamista *Salamandra salamandra*, traszki karpacka *Triturus montandoni* i alpejska *Triturus alpestris*.

Gromada gadów reprezentowana jest w Parku przez 7 gatunków, spośród których najczęściej spotykanymi są jaszczurki zwinka *Lacera agilis*, żyworodna *L. vivipara*, zaskroniec zwyczajny *Natrix natrix* oraz padalec zwyczajny *Anguis fragilis*. 2 gatunki gadów są wpisane do Czerwonej Księgi Ukrainy.

Wśród ornitofauny Parku przeważają gatunki leśne. Stwierdzono tu występowanie 140 gatunków ptaków. Do priorytetowych z punktu widzenia ochrony przyrody zalicza się następujące rzędy ptaków: dzienne ptaki drapieżne – orzeł przedni *Aquila chrysaetos*, błotniak zbożowy *Circus cyaneus*, gadożer *Circaetus gallicus*, sokół wędrowny *Falko peregrinus*, orlik krzykliwy *Aguila pomarina*, orzełek włochaty *Hieraateus pennatus*; sowy, w tym puchacz *Bubo bubo*, puszczyk uralski *Strix uralensis*; dzięcioły - dzięcioły zielony *Picus viridis*, trójpalczasty *P. tridactylus* białogrzbisty *Dendrocopos leucotos*; gatunki górskie oraz inne rzadkie i osobliwe – bocian czarny *Ciconia nigra*, głuszcak *Tetrao urogallus* (134 osobniki).

Ssaki Parku i otuliny liczą 56 gatunków. Najliczniej w tej gromadzie reprezentowane są drobne ssaki: gryzonia, owadożerne w tym nietoperze. Na terenie Parku występują duże ssaki drapieżne, jak niedźwiedź brunatny *Ursus arctos*, którego liczebność według stanu na początek 2020 r. wynosiła 4 osobniki, wilk *Canis lupus* – do 10, ryś *Felis lynx* - 11, żbik *Felis sylvestris* - 12, borsuk *Meles meles* - 10, kuna leśna *Martes martes* – 193, oraz ssaki roślinożerne: jeleń szlachetny *Cervus elaphus* - 217, sarna *Capreolus capreolus* - 483, dzik *Sus scrofa* - 88. W Parku od 2011 r. działa pierwsze na Ukrainie Centrum Rehabilitacji Niedźwiedzi Brunatnych, w którym według stanu na 2020 r. utrzymuje się 30 osobników (fot. 5).

W Czerwonej Księdze Ukrainy wymienione są 24 gatunki kręgowców, występujących na terenie Parku, na Europejskiej Czerwonej Liście – 9.

Fot. 5. Centrum Rehabilitacji Niedźwiedzi Brunatnych, fot. N. Chup

V. STREFY OCHRONNE I MONITORING

Zgodnie z funkcjonalnym strefowaniem ochrony przyrody, w PN „Synewyr” strefa ochronna zajmuje 5866 ha (17%), rekreacji regulowanej – 23 043 ha (66,6%), rekreacji stacjonarnej – 12 ha oraz gospodarczej – 5 677 ha (16,4%).

Monitoring w Parku prowadzony jest według przyjętych w Ukrainie przez Ministerstwo Ochrony Środowiska zasad sporządzania „Kronik przyrody”. Ogółem na terenie Parku jest 61 obiektów ochrony specjalnej oraz 7 poligonów naukowych, 24 stałych i 20 tymczasowych powierzchni monitoringowych. Na liście rzadkich kompleksów naturalnych są: rz. Terebla z dopływami jako miejsce stałego tarła pstrągów potokowego i tęczowego, głowacicy i lipienia; źródła wód mineralnych; torfowiska „Gluchania” i „Zamszatka”; rzadkie w skali Ukrainy leśne zbiorowiska olszy szarej w dolinach potoków Kwasowiec, Sycharowiec, Mała i Wielka Gropa; lasy jaworowe *Aceretea Pseudoplatani* w uroczyskach Bosowczyk, Suchar i Gedeszowa-Koszeliwczyk, krzywulcowe lasy bukowe *Fageta fruticesa* w uroczyskach Zapodryny, Łomacz i Młynnyk; bukowe i mieszane pralasy i lasy starowiekowe w uroczyskach Wilszanka, Kwasowiec, Suchar-Strymba, Suchar-Darwajka, Ozirce; reliktowa pamiątka późnego glaciału – cis pospolity *Taxus baccata* w uroczysku Cisowij na stokach góry Darwajka oraz młodego holocenu – sosna limba *Pinus cembra* w uroczysku Górne Polianki.

VI. ATRAKCJE PRZYRODNICZE I SZLAKI TURYSTYCZNE

Oprócz atrakcji przyrodniczych, czyli przede wszystkim jeziora Synewyr (fot. 1) i „Jezioro Dzikie” (fot. 2), szczytu góry Strymba, grzbietu Piszkonii, lasów staro-wiekowych (fot. 3), torfowiska wysokiego „Gluchania” (fot. 4), Centrum Rehabilitacji Niedźwiedzi Brunatnych (fot. 6), wodospadu „Biały Żwir”, na obszarze Parku i jego otuliny znajduje się szereg pamiątek historii i architektury o znaczeniu ogólnopolskim i miejscowym w tym 7 drewnianych i murowanych cerkwi z XVIII/XX w. - cerkiew pw. św. Ducha wraz z dzwonnica w Kołoczawie, cerkiew pw. Pokrowy i dzwonnica we wsi Synewirska Poliana. Bardzo ciekawym obiektem jest Muzeum „Stara Wieś” w Kołoczawie - skansen nad rzeką Kołoczawka opowiadający historię Zakarpacia. To właśnie z tą rzeką łączy się kulturę Huculów, Bojków, Łemków, Węgrów, Rumunów, Niemców, Żydów i Słowaków. Świadczą o tym eksponaty zebrane w muzeum, w szczególności stroje ludowe. Na terenie skansenu można zobaczyć również kołoczawską kolej wąskotorową, głównym eksponatem jest zabytkowy parowóz.

Oprócz skansenu „Stara Wieś” na terenie Parku funkcjonuje centrum turystyczne obok dyrekcji Parku, który również obejmuje pozostałości słynnego kiedyś jedyne w Europie Muzeum lasu i spławu, które zostało prawie całkowicie zrujnowane powodzią w 1998 i 2000 r. W Parku funkcjonują dwa centra informacyjne dla turystów we wioskach Synewyr-Ostriky i Negrowiec obok torfowiska „Gluchania”. W trakcie budowy jest centrum turystyczne koło Centrum Rehabilitacji Niedźwiedzi Brunatnych. W Parku wyznaczono około 140 km ścieżek przyrodniczych i szlaków turystycznych.

LITERATURA:

1. Соломаха В.Л., Воробйов Є.О., Дербак М.Ю., Тях Ю.Ю. та ін. 2016. Національний природний парк «Синевир». Рослинний світ. Фітосоціоцентр, Київ: 332 с. / Solomakha V.L., Vorobiov Eu.O., Derbak M.Yu., Tyukh Yu.Yu. i in. 2016. Nacional'nij pryrodnij park "Synewyr". Roslinnij svit. Fitosociocentr, Kyiv: 332 s.
2. Дербак М.Ю., Бабічин Ю.Ю., Башта А.-Т.В., Беца В.Л. та ін.. 2019. Національний природний парк «Синевир». Історія та сьогодення. Патент, Ужгород: 440 с. / Derbak M.Yu., Babichyn Yu.Yu., Bashta A.-T.V., Betsa V.L. i in. 2019. Patent, Uzhorod: 440 s.